

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. ששת אלפים שנה הוי העולם1
- ב. האי מאן דלא ידע כמה שני בשבוע הוא עומד נימפי חד שתא ונחשוב כללי ביובלי ופרטי בשבועי ונשקל ממאה תרי ונשדי אפרטי ונחשובינהו לפרטי בשבועי וידע כמה שני בשבוע 2

דף ט.

א. ששת אלפים שנה הוי העולם

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף צז. אמרו חכמים¹ כל הנביאים כולן לא ניבאו אלא לימות המשיח אבל העולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך. זה שקראו אותו חכמים העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה וזה העולם אובד ואחר כך יבא אותו העולם, אין הדבר כן, אלא הרי הוא מצוי ועומד שנאמר (תהלים לא פסוק כ) **אֲשֶׁר צִפְנָה לִירֵאִיךָ פֶּעֱלָתָ וְגו'** ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה שאנו קיימים בו בגוף ונפש וזהו הנמצא לכל אדם בראשונה. וי"א² ששת אלפי שנה עומד

¹ רמב"ם הלכות תשובה פרק ח הלכה ז ח

² השגת הראב"ד שם א"א נראה כמכחיש שאין העולם חוזר לתהו ובהו והקב"ה מחדש עולמו ואמרו שיתא אלפי שנים הוי עלמא וחד חרוב ונמצא שהוא עולם חדש. והנה דעת הרמב"ם מבוארת במו"נ ח"ב פרקי כז – כט כי חידוש העולם הוא יסוד התורה כולה אמנם הפסד אחר שהתחדש ונתהוה אינו אצלנו יסוד התורה ולא יפסיד עלינו דבר מאומנתו בהאמנת התמדתו כו' עיין שם (ואנב הרווחנו מדבריו בפכ"ט שם להעמיד גירסא נכונה בבראשית רבה פ"א יג אפילו אותן שכתוב בהן (ישעיה ס"ה) כי הנני בורא שמים חדשים כבר הן ברואין מששת ימי בראשית הה"ד (שם ס"ו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה, הארץ חדשה אין כתיב כאן אלא החדשה, וכל מפרשי המד"ר התלבטו לבאר והנה הרמב"ם שם מביא בזה"ל אף שמים שהן עתידין להבראות כבר ברואים ועומדים שנאמר עומדים לפני, יעמדו לא נאמר אלא עומדים כו'), וראה שו"ת הרשב"א ח"א סי' ט' שכ' שאלתני על ענין מה שבא בפירושי ההגדות שפרשתי כי לדעת רבותינו ז"ל יש לעולם קצב ועלה בלבד סתירת זה ממה שכתב הרמב"ם ובקשת ראייה על דברי זולתו ז"ל, דע נכבדנו עיין שם באריכות ובשו"ת הרשב"ש סי' תל"ו מה שאמרת אם העולם יחרב או לא כו'. ובס' התרומה סי' קל"ה יח, ובתקוני זהר תל"ו (ע"ז ב) שבע שבתות אינן ולכל חד אית ליה שית ימי המעשה וכל יומא דקב"ה הוא אלף שנים כו' ובניצוצי זהר שם אות י"ג מביאור הגר"א דמכאן משמע כדבר הראשונים ושבע שממות ואנן בשניה, ובתקוני זהר חדש (קב"א ב) דבכל אלף קדמאה שולטנותיה חסד, באלף תניינא שולטנותיה גבורה, אלף תליתאה למהוי אנשי אמת, אלף רביעאה נצח, אלף חמישאה הוד, אלף שתיתאה צדיק יסוד עולם ואם ח"ו באתר דדרגא דילהון מחייב לון למהוי צדיקים ואינן רשעים כאלו אעברין עמוד ציס"ע מעלמא וחזרין עלמא לתהו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

העולם, ואלף אחד חרב ואחר כך מתחדש העולם. וי"א³ אלו השש אלפים ימשיך תגבורת היצר בעולם, עד שיעקר השתדלות האנשים יהיה בבנינו, אמנם מתחילת האלף השביעי והלאה בהמול ה' לבבם יהיה כל כוונתם לבנות את עצמם, ולעזוב זה העולם חרוב, רצונו שלא יקפידו עליו⁴.

דף ט:

ב. האי מאן דלא ידע כמה שני בשבוע הוא עומד ניטפי חד שתא ונחשוב כללי ביובלי ופרטי בשבועי ונשקל ממאה תרי ונשדי אפרטי ונחשובינהו לפרטי בשבועי וידע כמה שני בשבוע

מצות עשה⁵ לספור שבע שבע שנים⁶, ולקדש שנת החמשים⁷ שנאמר (ויקרא כה פסוק ח י) וְסִפְרָתָּ לְךָ שָׁבַע שָׁבָתֹת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שָׁבַע פְּעָמִים וְגו'

ובהו וכו'. ובבאור ר"מ נרבוני למו"נ ח"ב פכ"ט כ' מ"ט אלף שנים ביובל הגדול יוחזר העולם לתהו ובהו ובסוף חמשים אלף שנה הוא מחדשהו כבראשונה, וראה פירוש ר"מ בוטרל לס' יצירה פ"ז, כתם פז לר"ש לביא (ב' ע"ב), של"ה ח"א בית דוד בהנה. בפירוש ר"י אברבנאל פ' בהר ובס' וכו' על האהבה מבנו במאמר ג. מרגליות הים כאן

³ בעקידת יצחק לר"י ערמאה בראשית שער ד' (פרסבורג ל"ח ע"ב)

⁴ כברכת החכם לתלמידיו [מוע"ק ט]: יהי רצון שיחרב ביתך וישתכלל אושפיוך.

⁵ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק י הלכה א – ו

⁶ ב"ד הגדול היו מברכין על זאת הספירה בראשי השנים כדרך שאנו מברכין על ספירת העומר בתחלת הלילה כך היו אומרים בשמיטה ראשונה בא"י אמ"ה אקב"ו על ספירת שני השמיטה וא"נ על ספירת שני היובל] היום כך וכך שנים בשמיטה וכשנכנסו בשנת השמיטה אומר היום שבע שנים ביובל שהם שבוע אחד וכשנכנסו בשמינית אומרים היום שמונה שנים ביובל שהם שבוע אחת ושנה אחת וכשנכנסו בשנת השמיטה השניה אומרים היום ארבע עשרה שנים ביובל שהם שני שבועות וכך הוא מונה עד שיכלה היובל ומשם ואילך מתחיל מן היובל השני ומניח הראשון [ואפשר שרק מצד זריזין יש לספור בליל ר"ה אבל מה"ת יכולין לספור כל השנה ואם לא ספרו כל השנה ימנו שאר שנים בברכה דלא כתיב כאן תמימות] ויש ראשונים דס"ל שסופרין כל השנים בלי ברכה שלא תיקנו ברכה ע"ז. דרך אמונה שם א

⁷ כששנת יובל נכנסה מצוה על ב"ד לומר מקודשת השנה והסנהדרין היו נאספין ביובל בקידוש שנה ומברכין עליה לקדש שנים ומלשון רש"י משמע שבליל ר"ה של יובל מקדשין אבל דעת החינוך דבערב יוה"כ של יובל מקדשין ואח"כ תוקעין בשופר ומצוה זו אין מעכב ויש להסתפק אם לא קידשו ביו"כ אם אפשר לקדש אח"כ. שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וְקִדְּשֶׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וְגו' יוֹבֵל הוּא תְּהִיָּה לָכֶם, וּשְׁתֵּי מִצְוֹת אֵלוּ מִסּוּרִין לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל בְּלִבָּר.

אין מחשבים את שנות השמיטה מבריאת העולם, ומאימת⁸ התחילו למנות, שמיטין ויובלות מאחר ארבע עשרה שנה משנכנסו לארץ אחר כיבוש הארץ על ידי יהושע בן נון וחלוקתה לשבטים⁹, נמצאת אומר בשנת אלפים חמש מאות ושלוש (2503) ליצירה¹⁰ מראש השנה, שהוא מאחר מולד אדם הראשון שהיא שנה שניה ליצירה¹¹ התחילו למנות, ועשו שנת אלפים חמש מאות ועשר (2510) ליצירה¹², שהיא שנת אחת ועשרים¹³ משנכנסו לארץ שמיטה, ומנו שבע שמטות וקדשו שנת החמשים שהיא שנת ששים וארבע משנכנסו לארץ.

⁸ שם הלכה ב ודרך אמונה שם

⁹ שנאמר שש שנים תזרע שדך ושש [שנים תזמור כרמך עד שיהיה כל אחד מכיר את ארצו ושבע שנים עשו] בכבוש הארץ ושבע שנים בחילוק,

¹⁰ שהרי יציאת מצרים ומתן תורה ה' בשנת אלפים ותמ"ח כדאיתא בסדר עולם עיין כאן ברש"י החשבון מהפסוקים אמנם חשבון זה מתחיל משני אדה"ר מצא שאם מונין ליצירה צריך להוסיף עוד שנה דהיינו שיציאת מצרים ה' בשנת תמ"ט לבריאת העולם אבל כאן החשבון הולך משני אדה"ר הוסיף עליהן עוד מ' שנה שהיו במדבר הרי תפ"ח ועוד י"ד שכבשו וחלקו הם ב' אלפים ותק"ב נמצא שבשנת ב' אלפים ותק"ג התחילו למנות.

¹¹ משום שהעולם נברא בכ"ה באלול וביום ו' שבו נוצר אדה"ר קידש החדש בו ביום ועשה ראש השנה ולפי שנצטוו בשעה ט' ביום [כדאמר] בסנהדרין ל"ה ב' ואז קידש החדש מיד בתחלת שעה תשיעית [דהיינו תחלת שעה כ"א מתחלת הלילה] על כרחך המולד ה' ו' שעות קודם כי עד ו' שעות מהמולד א"א לראות הלבנה בשום מקום וא"כ ה' המולד בסוף שעה י"ד מתחלת הלילה שהיא תחלת ט"ו וסימן וי"ד ולפי שהעולם נברא בכ"ה באלול מונין גם השנה שלפני יצירת אדה"ר לשנה שהרי נכנסו לה ה' ימים. שקל הקודש הלכות קידוש החדש פרק ו ס"ק כא

¹² שהרי התחילו למנות בשנת תק"ג כנ"ל נמצא בשנת תק"ט ה' שמיטה אבל אם תמנה משני היצירה ממש דהיינו גם השנה שלפני מולד אדה"ר מן המנין יצא בשנת תק"י

¹³ שהם י"ד שכבשו וחלקו וז' שני שמיטה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

שבעה עשר¹⁴ יובלים מנו ישראל¹⁵ משנכנסו לארץ ועד שיצאו¹⁶, ושנה שיצאו בה שחרב הבית בראשונה מוצאי שביעית היתה ושנת שש ושלושים ביובל היתה¹⁷, שארבע מאות שנה ועשר שנים עמד בית ראשון.

כך היה הדבר כל זמן שהבית הראשון היה קיים, כיון שחרב הבית במל מנין זה¹⁸, משבטלה נשארה הארץ חרבה שבעים שנה ונבנה בית שני, וארבע מאות ועשרים שנה עמד.

ובשנה השביעית מבנינו עלה עזרא והיא הביאה השנייה, ומשנה זו התחילו למנות מנין אחר, כך ששנת השלוש עשרה לבנין בית המקדש השני היתה שמיטה, ומנו שבע שמיטות וקדשו שנת החמשים, אעפ"י שלא היתה שם יובל בבית שני¹⁹ מונין היו אותו כדי לקדש שמיטות²⁰. והיו צריכין למנות היובלות כדי לידע חשבון השמיטות ולהוריד שנת היובל מן המנין.

נמצאת²¹ למד שהשנה שחרב בה הבית באחרונה שמהשיבים אותה מניסן לפני החורבן עד ניסן לענין שמיטה תחלתה מתשרי שאחר החרבן שהיה בתשעה באב כשני חדשים, שהרי מתשרי הוא המנין לשמיטים וליובלות

¹⁴ שם הלכה ג ודרך אמונה שם מז – כב

¹⁵ שהרי הבית נבנה בשנת ת"פ ליציאת מצרים כמפורש בפסוק ובית ראשון עמד ת"י שנים צא מהן מ' שנה שהיו במדבר נמצא משנכנסו לארץ עד החורבן תת"נ שנה שהם י"ז יובלות ואף על גב ד"ד שכבשו וחלקו עדיין לא מנו ליובל כמש"כ רבנו בהלכה הקודמת מ"מ קרי להו י"ז יובלות שהוא שיעור י"ז יובלות אף על גב שעדיין לא מנו ב"ד הראשונות ליובל.

¹⁶ ואף על גב שמשגלו י' השבטים במלו היובלות כדלקמן ה"ח מ"מ מנו יובלות לקדש שמיטין וכשחזרו בימי יאשיהו חזר דין יובל ולא במל המנין שמנו

¹⁷ ששנת יובל אין עולה מהמנין כמש"כ רבנו בסמוך ה"ז ולפי ש"ד שנים ראשונים לא מנו יובלות הרי חסר י"ד שנה להשלמת היובל נמצא שבשנת ל"ו חרב הבית והיא היתה מוצאי שביעית של"ה שנה מתחלק לז' ו' נמצא שנת ל"ו מוצאי שביעית

¹⁸ ולא מנו באותן שנים לא שמיטין ולא יובלות דשמיטה בזה"ז דרבנן ועדיין לא גזרו ע"ז לנהוג שמיטין בלא יובל

¹⁹ שלא גזרו על היובל שהיא נזרה שאין רוב העבור יכול לעמוד בה לאסור בעבודה ב' שנים רצופות

²⁰ שעל שמיטה גזרו בבית שני מדרבנן כדלקמן ה"ט ולפי ששנת היובל אין עולה ממנין השמיטות כדלקמן ה"ז וכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון והיו צריכין למנות היובלות כדי לידע חשבון השמיטות ולהוריד שנת היובל מן המנין וכן אחר חורבן בית שני מנו יובלות לקדש שמיטין

²¹ שם הלכה ד ודרך אמונה כג – ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ואותה השנה מוצאי שביעית היתה, כיון שתשעה באב שבו נחרב הבית שנת השמיטה היה, ושנת ט"ו מן היובל התשיעי היתה²².

ושנת החורבן בשנת תתכ"ח לאלף הרביעי לבריאת העולם²³. (3828)

כתב הרמב"ם שלפי חשבון זה שנה זו שהיא שנת אלף ומאה ושבע לחרבן שהיא שנת ארבעת אלפים ותשע מאות ושלושים ושש ליצירה (4936) היא שנת שמיטה²⁴ והיא שנת אחת ועשרים מן היובל²⁵.

אבל כל הגאונים²⁶ אמרו שמסורת היא בידיהם איש מפי איש שלא מנו באותן השבעים שנה שבין חרבן בית ראשון ובנין בית שני אלא שמטות בלבד בלא יובל²⁷, וכן משחרב באחרונה לא מנו שנת החמשים²⁸ אלא שבע שבע בלבד מתחלת שנת החורבן שאז הי' מוצאי שביעית, ולא חיסרו את היובלות מן המנין, וכן עולה בגמרא שלנו חשבון זה שהוא קבלה. שהרי אמר רב הונא בריה דרב יהושע שמי שאינו יודע בכמה שני בשבע שנות השמיטה הוא עומד, יוסיף על חשבון שנה אחת, והיא שנת החורבן, שאינה

²² שהרי הבית השני עמד ת"כ שנה ות' שנה הוא ח' יובלות נשאר כ' שנה צא מהן ו' שנים שעדיין לא קידש עזרא כנ"ל נשאר י"ד שנה נמצא ששנה שאחר החורבן היא שנת ט"ו מהיובל התשיעי
²³ והרוצה לדעת כמה שנים עברו מהחורבן לוקחים את מספר השנה בו עומד לבריאת העולם, ומפחיתין ממנו ג' אלפים שמונה מאות עשרים ושמונה, והתוצאה היא מספר השנים לחרבן הבית. וכגון בשנת תש"ע החשבון הוא: 3828 = 5770 - 1942. ואף על פי שתוס' חולקים על רש"י לגבי שנת חורבן הבית, מכל מקום אף התוס' מודים שבאותה שנה שנחרב הבית היתה התחלת השמיטה, וא"כ המחלוקת של הראשונים היא גם מתי השמיטה, וכיון שפסקו השו"ע והרמ"א (חומ"מ סימן סז ס"א) להלכה כדעת רש"י, וכן אנו עושים כהיום את השמיטות, א"כ לפי זה יש לחשבן את שנת חורבן הבית.

²⁴ שהרי בשנת שני אלפים ותק"י ליצירה (דהיינו משנה לפני מולד אדה"ר כנ"ל) עשו שמיטה ראשונה שהיא שנת כ"א משנכנסו לארץ כנ"ל ה"ב הוסף עליהן עוד תי"ט מבנין הבית (שבנין הבית הי' בשנת ת"פ ליציאת מצרים צא מהן מ' שנה שהיו במדבר וכ"א עד השמיטה הראשונה נשאר תי"ט) ות"י שעמד הבית וע' של גלות בבל ות"כ של בית שני ואלף ק"ז של אחר החורבן הרי ד' אלפים ותתקל"ו

²⁵ שהרי מנו יובלות לקדש שמיטין גם אחר חורבן שני וכיון שמנו בפני הבית שני ח' יובלות וי"ד שנה שהוא תי"ד שנה ועוד אלף ק"ז לחורבן הרי אלף ותקכ"א ואלף ות"ק יצאו ביובלות נשאר כ"א שנה מן היובל ולפי"ו היום שהוא שנת ה' אלפים תשנ"ה ליצירה הרי נוסף על חשבון רבנו ליצירה תתי"ט וכיון שבשנת רבנו היא שנת כ"א ליובל תוסף כ"א על תתי"ט הרי תת"מ הן ת"ת ביובלות נשאר מ' שנה הרי שנת תשנ"ה ה' לשמיטה לפי חשבון זה

²⁶ שם הלכה ה ודרך אמונה לא - לג

²⁷ ולא כדעה הראשונה שלא מנו כלל שמיטות

²⁸ לא כדעה ראשונה שמנו חמשים חמשים דס"ל להגאונים דכיון שאין נוהג יובל אפי' מדרבנן ל"ש להוריד שנת היובל מהמנין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

בחסבון שנותיו. ונחשוב כללי ביובלי שבכל מאה שנים יש שני יובלות, וארבע עשרה שמיטות, ומכל מאה שנים יוציא שתי שנים, והשנים העודפות האלו [שתים למאה] יצרפם לחשבוננו. דהיינו למנין שיש לו עודפות על ה"מאיות", ויחשיב השנים שיש לו העודפות, עם ה"שאריות" של ה"מאיות" יחשבו משנת החורבן רואים אם כך שאין מורידין שנת היובל בזמן הזה.

ושנת השמיטה²⁹ ידועה היא ומפורסמת אצל הגאונים ואנשי א"י, וכולן לא מנו אלא לשני חורבן משליכין אותן שבע שבע³⁰, ולפי חשבון זה תהי שנה זו שהיא שנת אלף ומאה ושבע לחורבן³¹ מוצאי שביעית³², ועל זה אנו סומכין.

וכפי החשבון זה אנו מורין לענין מעשרות ושביעית³³ והשמיטת כספים שהקבלה והמעשה עמודים גדולים בהוראה ובהן ראוי להתלות³⁴.

ולכך להלכה נוכל לחשב ולמצוא את שנת השמיטה, גם³⁵ אם נחלק את מספר השנים מבריאת העולם לשבע. כך שאם תצא התוצאה ללא שארית סימן שהיא שנת השמיטה. לדוגמא: אם נחלק את שנת התשס"ה, התשע"ה, התשפ"ב, התשפ"ט לשבע, נמצא שהיא שנת השמיטה

²⁹ שם הלכה ודרך אמונה לה – לט

³⁰ והראב"ד יש לו הסבר אחר בדרך המנין עיי"ש

³¹ שאלף וק"ו מתחלק לשבע נשאר שנה א' והיא מוצאי שביעית, ולפ"ז שנת תשנ"ה לאלף הששי שנוסף על חשבון רבנו תתי"ט שנה כנ"ל ותתי"ט מתחלק לז' ז' הרי תשנ"ה מוצאי שמיטה, וכן מנהיגו וכלל גדול לידע תמיד השמיטה בקצרה אם תדע כמה מנין לבריאת עולם השלך כל מאה ומאה וקח לך רק ב' שנים וצרפם למנין ז' ותשליכם ז' ז' והנשאר הן שנות השמיטה

³² אלף וק"ו מתחלקים לשבע נמצא שנת ק"ז מוצאי שביעית

³³ היינו שנות המעשר שבשנת אבד"ה מע"ש ושנת ג"ז מעשר עני וזה תלוי מתי שמיטה

³⁴ ואע"פ שיש גדולים חולקים ע"ז עי' תוס' ע"ז ט' ב' ושאר הראשונים וטור חו"מ סי' ס"ז ור"י קורקוס ולרש"י מקדימין שנה ודעת הגר"א להחמיר כב' השיטות כמש"כ בחזו"א: מ"מ הסכימו האחרונים בדעת רבנו עי' בכ"מ שכן המנהג פשוט וכ"כ רדב"ז וכ"כ בכ"פ פנ"א והעיד שכן נוהגין וכ"כ הרמב"ן בע"ז דף ט' והי' הר"ן שם וכ"ה בה' א"י להטור ה' קדושת הארץ אות ג' ששנת תתקס"ג הוא שמיטה וכ"כ הרמ"א בחו"מ סי' ס"ז ס"א וכל האחרונים, וכן פסק החזו"א, שביעית סי' ג' סקל"ג שכיון שנהגו כהכרעת רבנו אין לזוז מהמנהג ועי' בחזו"א שם סוף סי' כ"א שי"א שחכמי צפת החרימו שלא יחמירו בזה רק בדעת רבנו ע"ש.

³⁵ כפתור ופרח פרק נ"א.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

